

(א) הא אמר מר ז"ל רש"י, (ב) פסמיס לך, (ג) ז"ק (מג), (ד) פסמיס לך, (ה) א, (ו) פסמיס לך, (ז) ז"ל רש"י, (ח) רש"י, (ט) רש"י.

הגהות הב"ח

(א) גבי ועוד האמר מר דא דאמר מוסתפני: (ב) תוש' דר"ה לעטמיהו וכו' אין לו אלא דפסק גט פשוט: (ג) ב"ד דבני מערבא קאמר ללדיה לא וכו' דאי זצ"ן הי וביניה דבני:

מוסף רש"י

בעל חוב. על אזהרה חזרו וגובה. וזוהי מהם שאינו נפלה להם ממש בידיה (כתובות צב).

מוסף תוספות

א. דלרבה אליבא דרפשיה מעות דאיו הוא ולא שקיל דהא אי קדים חובין וביניה זבני לגמרי דסבר שעבדא לאו דאורייתא, ולר"ג נמי כאלו דראוי הוא ולא שקיל. רמ"ן. ב. וז"ה בשבטו מעות אי לאו משום משוה דמטלטלי דתמי כ"כ לא משתעבד, ולא עדיפי הני מטלטלי מהני דהוו ברישותיה דא. רש"י. ג. דוראי מעות וכו' לא נקנה אפ"י למ"ד קניות שעבדא אפי' למ"ד שכבודא דאורייתא. ריב"ז יונת. ד. וס"ל לר"י נתמן טעמייהו דבני ערבא משום דאי קדמה סבתא וזבניה וביניה דעבדא דהפיקה משוה ליה ראי, ולא רצה לתלות ר' נתמן טעם בני מערבא משום דהאמר אחרין לאו כאומר מעבשי דמי דפשיטא ליה לר' נתמן כאומר מעבשי דמי ואין ראי לחלוק בהו. שם. ה. כי חיבי דתמי מילתא דר' עקיבא אליבא דרבינו מוס' ר"ד.

מ"ט מעוט דלא. שקיל זהו כזכור פי שנים ודאי היינו טעמא דידך משום דלאו הני מעות כו': לאו הא קרקע שצק אנוסון. דאי הוה צעי לזה הוה מסלק ליה בזווי: **ועוד האמר נמ"ן.** רבה דאמר בעובדא דההיא סבתא דהויה לה צת פן צנה הנשואה לבעל והואה היא ההיא צת ליורסה ומתה ההיא צת ואח"כ מתה הסבתא ואתא בעל וקא טבע ירושת הזקנה כאלו אשתו קיימת ושלחו מתם דהיינו בני מערבא שאין הבעל נוטל משום דהוה הנהו קרקעות ראוין לאשמו אס ממות הזקנה בחייה והרי מתה היא צחי הזקנה ואין הבעל נוטל בראוי כזמוחוק ואמר רבה מסתבר טעמא דבני מערבא דאין הבעל יורש דהוה ליה ראי ולא מוחוק לצת של זמן שהזקנה צחיים אין לצת צתן כלום שהרי אס מכרה הזקנה הנכסים צחי הצת מוכרה קיימת קן אלו נכסי הלוו אע"פ שראויס הן לגבות המלוה חובו מהן כיון שלא הגיעו לידי המלוה מחיים ראוין הן דהא אי הוה צעי לזה הוה זצ"ן להון ומסלק ליה למלוה בזווי

או בקרקע אחרת חוץ מזה הלכך הא קרקע הוה ליה ראי ואין הצבור נוטל בראוי פי שנים: **ועוד.** קשיא אחרת לרב נתמן דחשיב מעות מוחזקות טפי מקרקעות הא איפכא הוה ליה למימר משום קרקע של זה הוה מוחזק טפי למלוה דהא הוה דאמר משום רבה צר אצוה יתומים בני מלוה שגבו קרקע מן הלוה צחובת אציהן צע"מ של אציהן שנתחייב לו אציהן מעות חוזר וגובה אותה מהן ואס לא היה מוחזק ציד אציהן צחיים אין יכול צע"מ לגבותו והלא אילו קנו יתומים אחר מיתת אציהן קרקע מי יכול לגבותו והלא משנה שלמה שנינו בצבורות (דף נב.) שאין האשה נוטלת כתובתה בראוי וצע"מ כיואל צו ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לצע"מ^א כן כתוב צפי' רבינו חננאל: **לעטמיהו דבני מערבא אמרי' ון לא סבירא לן.** ושינויא הוה דקמשיני רבה אורא ורב נתמן לא סבירא לן דבני מערבא דשלחו מתם כלל אלל כרב יהודה אמר שמואל דאמר [קמ"ד]: אליצא דרבין אין הצבור נוטל פי שנים במלוה וכדפסקי' נמי הלכתא לקמן [ע"ג] לא שאל גבו מעות לא שאל גבו קרקע אין הצבור נוטל פי שנים. ואפי' לרב נתמן דאמר יתומים שגבו קרקע צחוב אציהן צע"מ חוזר וגובה אותה מהן אפי"ה מודה דלגבי צבורה לא חשיב קרקע הלוה מוחזק למלוה ולא שקיל זה כזכור פי שנים כדפסקינן הלכתא לקמן [ע"ג] והכא היינו טעמא דרב נתמן כדמפרש בפסחים צפ"י כל שעה [לא]. דאייתמר [שס ז]: צע"מ ארי אמר למפרע הוה גובה רבא אמר מכאן ולהבא הוה גובה דלא חשיב מוחזק אלל משעת צבייה ויליך וכדמפרש התם טעמא דרבא כיון דלאו הוה ליה זוי הוה מסלק ליה זוי אשתמח דהשתא הוה דקא קני ומתצבין לרבא מהא דאמר רב נתמן אמר רבה צר אצוה יתומין שגבו קרקע כו' אי אחרת צשלמא למפרע הוה גובה אמתו להכי חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דבני ליה מחיים דאזוהון דמי אלל אי אחרת מכאן ולהבא הוה גובה לא יאל אלא צבזין יתמי ואלו קנו יתמי נכסי מי משתעבדי לצע"מ ומשיני שאני התם דאמר להו צע"מ דאזוהון כי היכי דמשעבד ליה ההוא לזה לצבזין הי"ג משעבד לדידי מדר' נתן כו' וההוא שינויא דסמכא הוה דהא רבא דהלכתא כוותיה לגביה דאציי הוה משני להא דרב נתמן הכי הלכך אפי' ר"ג לא חשיב לקרקע של לזה מוחזק למלוה עד שהצב לידו משום דאי הוה צעי הוה מוצין ליה עד השתא דמכאן ולהבא הוה גובה והלכך מאי דא"ר נתמן גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו לעטמיהו דבני מערבא קאמר דאמרי אליצא דרבין דנוטל במלוה פי שנים דחשיבין לה מוחזקת למלוה ואתא רב נתמן למימר לדידי לא שאל גבו קרקע לא שאל גבו מעות אין לו דק"ו הוה דאמרין לעיל [קמ"ד]: שצחא דממילא אמרי רבין דלא שקיל מלוה מיבעי אלל לדידהו בקרקע מודו לי מיהא דלא שקיל דהאי ארעא לא שצק להו אצוהון כדאמרין לקמן [ע"ג] שלחו מתם הלכתא כרב ענן כדפריש רבה טעמייהו דאי קדים סבתא כו' דמתם שמעי' דלא חשיב בני מערבא לקרקע של לזה מוחזק למלוה והלכך האי שלחו מתם דלעיל [קמ"ד]: מיבעי לן לאוקמי צמעות ולא בקרקע דלא תקשי דבני מערבא אצני מערבא ומשום הכי אמר רב נתמן גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו ומיהו לא סבירא ליה אלל צין קרקע צין מעות אין לו כדפרישי'. ורבה נמי לעטמיהו דבני מערבא קאמר לדידי ל"ש מעות לא שאל קרקע אין לו כדריב יהודה אמר שמואל דהא לא היה אצוהון מוחזק לא צחאי קרקע ולא צחאי מעות מיהא בני מערבא כיון דחשיבי לני מוחזק במלוה ויטול זה הצבור פי שנים איכא למימר דבגבו קרקע הוה דקאמרי דיש לו דדמי מוחזק טפי ממועות דהא אשתעבד ליה מיהא צחיי אצל הני מעות לא אישתעבדו ליה כלל ובגבו מעות מודו לי דאין לו והאי דשלחו מתם דבני מערבא כו' התם ודאי צדין הוה דלא ירית בעל דה"ל ראי לגמרי ולא אשתעבד לא לבעל ולא לאשתו הני נכסי דזקנה כלל שהרי לא לוותה מן הצת ומן בעלה כלום ואי קדים סבתא חוצנא צבינה וצייני אצל נכסי דלוה כיון דמשתעבדי למלוה ואי זצ"ן לא יוכל לטרופ מן הלקוחות הרי הן כמחזקין צידו ושקיל זהו כזכור פי שנים אצל גבו מעות ודאי אין לו: נכסאי

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא קבה.

למעמייהו דבני מערבא קאמרי' ולא סבירא לן. פ"ה צדין רב נתמן וצין רבה סברי מרזויהו אליצא דנפשייהו צדין גבו קרקע וצין גבו מעות אין לו^א והא דקאמר רב נתמן דצע"מ חוזר וגובה אותה מהן היינו כדמלחא זי (רבה) משום דר' נתן^ב ולפירושו הא דפסקי לעיל רב נתמן כרצי היינו דוקא שצחא ולא צמלוה וקשה דלרב נתמן עיקר הסיורן דמשיני לדידה חסר מן הספר דלא משני מידי מההוא דיתומין שגבו צחובת אציהן ועוד דצפרק שור שנגמ ד' וה' (צ"ק דף מג.) ה"ל למיפרך ולוקמה צין לרבה צין לרב נתמן צין גבו מעות צין גבו קרקע ומיהו זה י"ל שהיה צריך להאריך דלא דברו רבה ורב נתמן צדיה צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו^ב דצפרק גט פשוט (לקמן דף קה:) מוכח מההוא דסבר רבה שצבדא לאו דאורייתא קאמר דסבר רבה אליצא דנפשיה צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו להכי מקשה צקורא וצפשיטות ממה שדברו צדיה רבה ורב נתמן ור"ת מפרש לטעמא דבני מערבא קאמרי' ולא סבירא לן הכי אלל לדידי' צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו כדאמר גבי האי סבתא דאפי' גבו קרקע אין לו כ"ש גבו מעות וכן מוכיח צפ"י גט פשוט דלרבה צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו כיון דשעבדא לאו דאורייתא והא דאמר רבא קרקע יש לו אליצא דבני מערבא דאמרי הצבור נוטל פי שנים במלוה ומסתבר ליה טפי לאוקמי בקרקע ולא צמעות^א והא דאמרי בני מערבא גבי סבתא דהו ראי אע"ג דהוי קרקע היינו משום שהבעל לא היה מוחזק מעולם ולא היה לו ולאשתו שום חוב מעולם על הסבתא שישתעבד לו הקרקע ולכך הוה ראי אצל גבי מלוה הוה מוחזק אפי' לא יוכל לטרופ אס מכר כיון אס שטר חוב הוה שלא צחאריות מ"מ היכא דלא מכר הוה מוחזק כיון שהיה משועבד לו צחובי והא דקאמר רבה טעמא משום דאי קדמה סבתא חוצנא צבינה וצייני לאו אליצא דבני מערבא זי דלדידהו צפ"י תלה צחבי כדפרישי' אלל טעמא דנפשיה קאמר דלדידי' אפי' צמלוה הוה ראי משום דאי זצ"ן הוה זציי ועו"ל דלרבה אפי' אי זצין לא הוה זציינה וצייני הוה ראי וגבי האי סבתא דוקא צריך להאי טעמא משום דצבר רבה כל האומר אחרין כאומר מעכשיו דמי והוה כאליו הוה מוחזק מעיקרא אלל משום דאי קדמה חוצנא דהו זציי הוה דהו ראי אצל בני מערבא לית להו כדאמר מעכשיו דמי מטעם דציינה וצייני לא הוה חוב ראי כדאמר גבי מלוה אלל סברי דלאו כאומר מעכשיו דמי ולא הוחזק צו מעולם ורב נתמן סבר צין גבו קרקע צין גבו מעות יש לו כמו שהביא אצני מההוא דיתומין שגבו קרקע צחובת אציהן ולדברי אציי קא"ל רבה ולא לפי מה שפירא רבא משום דר' נתן דלרב נתמן אליצא דנפשיה ודאי סבר דאפי' גבו קרקע יש לו והא דקאמר גבו קרקע אין לו היינו אליצא דבני מערבא דאמרי בני מערבא דהו ראי ר' ור"ת ומנא ליה לרב נתמן דבני מערבא גבו קרקע אין לו דלמא בני מערבא סבירא להו נמי גבו קרקע יש לו כרב נתמן וגבי סבתא היינו טעמא דלא נשתעבד לבעל הקרקע ולא הוחזק צו מעולם וי"ל דסבירא ליה לרב נתמן דשפלגין בני מערבא צין גבו קרקע לגבו מעות מדלא קאמר הצבור נוטל פי שנים במלוה צין גבו קרקע צין גבו מעות מסתברא ליה לרב נתמן דטפי הוה מוחזק צמעות מצקרקע וא"ת צפרק שור שנגמ ד' וה' (צ"ק דף מג.) כי פריך ולוקמה לרבה צבמו מעות ולר"ג צבמו קרקע ומשיני הי"מ לצני מערבא וכי קאמרי אינהו צגרושה כרצי דחשיב מלוה מוחזק לכך אוקמה צגרושה והשתא לפר"ת לרבין נמי צריך לאוקומי צגרושה לר"ג דאית ליה צין גבו קרקע צין גבו מעות יש לו וי"ל דנטק כרצי משום רבה דלדידיה דסבר צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו א"י לאוקמי צגרושה אלל אצוהו מני לרבה לרבה לאוקמה בלא צרושה וכרבין זי וכן לפ"ה הוה מני צין רבה וצין ר"ג לאוקומי בלא צרושה וכרבין אלל דניחא ליה ליצבא אפי' לרבי^ב ור' יעקב דאורלייני"ש תירך לפירוש הקוגנ' לא הוה מני לאוקמי כרבין דרבה ור"ג אליצא דר"ל דאמר לא אמר ר"ע דלא ירית לה בעל אלל צבורא שאינו משתלם אלל לאחר מיתה אצל שאר נזקין ירית לה בעל ואליצא דיידיה איצטריכו ליה לנשויי האי דקתני הכה אשה ויאוי ילדיה דלא ירית בעל צגרושה כו' ולא מני לאוקמי כרבין וצלא צרושה דא"כ שום נזקין לא ירית בעל דהא צין גבו קרקע צין לא גבו אין לו ור"ל קאמר דשאר נזקין ירית דהיינו ע"כ כרצי:

נכסי

דבני מערבא קאמרי' ולא סבירא לן הכי אלל לדידי' צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו כדאמר גבי האי סבתא דאפי' גבו קרקע אין לו כ"ש גבו מעות וכן מוכיח צפ"י גט פשוט דלרבה צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו כיון דשעבדא לאו דאורייתא והא דאמר רבא קרקע יש לו אליצא דבני מערבא דאמרי הצבור נוטל פי שנים במלוה ומסתבר ליה טפי לאוקמי בקרקע ולא צמעות^א והא דאמרי בני מערבא גבי סבתא דהו ראי אע"ג דהוי קרקע היינו משום שהבעל לא היה מוחזק מעולם ולא היה לו ולאשתו שום חוב מעולם על הסבתא שישתעבד לו הקרקע ולכך הוה ראי אצל גבי מלוה הוה מוחזק אפי' לא יוכל לטרופ אס מכר כיון אס שטר חוב הוה שלא צחאריות מ"מ היכא דלא מכר הוה מוחזק כיון שהיה משועבד לו צחובי והא דקאמר רבה טעמא משום דאי קדמה סבתא חוצנא צבינה וצייני לאו אליצא דבני מערבא זי דלדידהו צפ"י תלה צחבי כדפרישי' אלל טעמא דנפשיה קאמר דלדידי' אפי' צמלוה הוה ראי משום דאי זצ"ן הוה זציי ועו"ל דלרבה אפי' אי זצין לא הוה זציינה וצייני הוה ראי וגבי האי סבתא דוקא צריך להאי טעמא משום דצבר רבה כל האומר אחרין כאומר מעכשיו דמי והוה כאליו הוה מוחזק מעיקרא אלל משום דאי קדמה חוצנא דהו זציי הוה דהו ראי אצל בני מערבא לית להו כדאמר מעכשיו דמי מטעם דציינה וצייני לא הוה חוב ראי כדאמר גבי מלוה אלל סברי דלאו כאומר מעכשיו דמי ולא הוחזק צו מעולם ורב נתמן סבר צין גבו קרקע צין גבו מעות יש לו כמו שהביא אצני מההוא דיתומין שגבו קרקע צחובת אציהן ולדברי אציי קא"ל רבה ולא לפי מה שפירא רבא משום דר' נתן דלרב נתמן אליצא דנפשיה ודאי סבר דאפי' גבו קרקע יש לו והא דקאמר גבו קרקע אין לו היינו אליצא דבני מערבא דאמרי בני מערבא דהו ראי ר' ור"ת ומנא ליה לרב נתמן דבני מערבא גבו קרקע אין לו דלמא בני מערבא סבירא להו נמי גבו קרקע יש לו כרב נתמן וגבי סבתא היינו טעמא דלא נשתעבד לבעל הקרקע ולא הוחזק צו מעולם וי"ל דסבירא ליה לרב נתמן דשפלגין בני מערבא צין גבו קרקע לגבו מעות מדלא קאמר הצבור נוטל פי שנים במלוה צין גבו קרקע צין גבו מעות מסתברא ליה לרב נתמן דטפי הוה מוחזק צמעות מצקרקע וא"ת צפרק שור שנגמ ד' וה' (צ"ק דף מג.) כי פריך ולוקמה לרבה צבמו מעות ולר"ג צבמו קרקע ומשיני הי"מ לצני מערבא וכי קאמרי אינהו צגרושה כרצי דחשיב מלוה מוחזק לכך אוקמה צגרושה והשתא לפר"ת לרבין נמי צריך לאוקומי צגרושה לר"ג דאית ליה צין גבו קרקע צין גבו מעות יש לו וי"ל דנטק כרצי משום רבה דלדידיה דסבר צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו א"י לאוקמי צגרושה אלל אצוהו מני לרבה לרבה לאוקמה בלא צרושה וכרבין זי וכן לפ"ה הוה מני צין רבה וצין ר"ג לאוקומי בלא צרושה וכרבין אלל דניחא ליה ליצבא אפי' לרבי^ב ור' יעקב דאורלייני"ש תירך לפירוש הקוגנ' לא הוה מני לאוקמי כרבין דרבה ור"ג אליצא דר"ל דאמר לא אמר ר"ע דלא ירית לה בעל אלל צבורא שאינו משתלם אלל לאחר מיתה אצל שאר נזקין ירית לה בעל ואליצא דיידיה איצטריכו ליה לנשויי האי דקתני הכה אשה ויאוי ילדיה דלא ירית בעל צגרושה כו' ולא מני לאוקמי כרבין וצלא צרושה דא"כ שום נזקין לא ירית בעל דהא צין גבו קרקע צין לא גבו אין לו ור"ל קאמר דשאר נזקין ירית דהיינו ע"כ כרצי:

לירתי

מתם לקמן הלכתא כרב ענן כו' וכדמפרש רבה מסתבר טעמייהו דבני מערבא כו' התם ודאי צדין הוה דלא ירית בעל דה"ל ראי לגמרי ולא אשתעבד לא לבעל ולא לאשתו הני נכסי דזקנה כלל שהרי לא לוותה מן הצת ומן בעלה כלום ואי קדים סבתא חוצנא צבינה וצייני אצל נכסי דלוה כיון דמשתעבדי למלוה ואי זצ"ן לא יוכל לטרופ מן הלקוחות הרי הן כמחזקין צידו ושקיל זהו כזכור פי שנים אצל גבו מעות ודאי אין לו: נכסאי

עין משפטו נר מצוה

גג א מיי פ"א מהל' מלוה ולוה הלכה ט סמך עשין דר טושיע מ"מ טימן קן טע"ף א:

רבינו גרשום

קשיא כו': ועוד. היכי מצית אמרת דקרקע יש לו: האמר הוא דאמרת. בהאי מעשה דסבתא דלקמן מיסתבר טעמא דבני מערבא. דשלחו מתם וקבעו הלכ' כותיה דרב ענן דאמר לירתיא ולא ליתמי ירתאי ובעל לא ירית משום דשכיבא איתתיה בחיי סבתא ואין הבעל נוטל בראוי כמחזק. ומשום הכי אמר רבא לקמן מיסתבר טעמייהו דבני מערבא דאי קדמה סבתא בחייה וזבניה וציינה וצייני אלקא דלא מוחזק הוה ביד הבעל כל זמן דלא אתא לירתי הכי נמי להורכא דגבו קרקע בחוב אביהן אמאי נוטל כבור פי שנים והוה אצ"ג דאית להו שטר וכמאן דבני ההוא חוב דמי אפי' הכי אינה מוחזקת היא קרקע ברייה דאבוהון כלום דהא אי בעי בעל חוב מצוי לזבני לאחריני ולמיתן להו קרקע אחריית. אי נמי מצוי מסלק להו בזווי ולא בקרקע ההוה ליה הא קרקע ראי ולא מוחזק ואין הצבור נוטל פי שנים בראוי כמחזק ואמאי אמרת להיא דגבו קרקע יש לו פי שנים: ולרב נתמן קשיא מאי שאל כו' ועוד. קשיא אחריית אמאי אינו נוטל בקרקע: אמאי רב נתמן אמר רבה בר אבובי יתומין שגבו קרקע צחובת אביהן. שהיה אחד חיובי לאביהן: בעל חוב. שהיה אביהן חיוב לו: חזרו וגובה אותה מהן. וזי היתומים [נמן] דאי שקיב להון אבוהון קרקע דמחזקת בידי דבני ליה בעל חוב של אביהן הי"ג אפי' דלא שפקה לה אבוהון גבייהו אלא אריהי להו זי מיתויב אבוהון אפי' הכי גבי ליה מיתויהו דלא מצוי למיטען ליה מטלטלי דהיינו שטר שבק אבונא גבן ומטלטלי לבעל חוב לא משתעבדי אלא כיון דגבו קרקע דמי כמאן דמחזקת בחיי אבוהון א"כ הכא נמי כבור אמאי גבו קרקע אין לו פי שנים הא כמחזק דמיא. השתא קשיא דרב נתמן אדרב נתמן: אמר ליה לא לירתי קשיא ולא לרב נתמן קשיא. במילתיך קיימתי והאי דאמינא לעיל גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ורב נתמן נמי דאמר גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו אין טעמא דבני מערבא מפרשי' דשלחו מתם כבור נוטל פי שנים במלוה לדידי הכי שביטא לי דסבירא להו גבו קרקע יש לו ורב נתמן שמיעה ליה דסבירא להו לבני מערבא דגבו מעות יש לו ולן לא סבירא לן כוותיהו דלדיהו לכבור פי שנים במלוה לא בקרקע ולא במעות: מאי מעשה דסבתא. דההוא שכיב מרע דאמר להו

(א) אלו צ"ל ראויה לכו' מנע"מ דלצוהון

